

ne vzamemo veselja; skušajmo doseči ravno nasprotno; mogoče ga ravno v taki zvezi opogumimo in navdušimo za boljše delo.

K zaključku pa še nekaj zelo važnega! Ne dajajmo domače vaje nikoli zadnji trenutek, morda tedaj, ko zveni in smo že na poti iz razreda. Zavedajmo se, da je navodilo za domačo vajo del učne ure in sicer eden bistvenih delov učne ure. Najbolje je, da vselej napišemo naslov domače vaje na tablo in zahtevamo, da si ga dijaki takoj prepišejo v zvezek. Če je dan na dan naslov na tabli lepo podčrtan, podnaslov v oklepaju in datum na svojem mestu, bo to prešlo dijakom v meso in kri in za vse življenje se bodo navadili reda in natančnosti, pa tudi estetike.

Pri slovnških, pa tudi pri nekaterih drugih vajah moramo dostikrat podčrtovati kaj med tekstom ali napraviti celo obrazec. Dajmo za to natančna navodila in vztrajajmo pri svojih zahtevah. Podčrtane ali obkrožene besede olajšujejo razumevanje, silijo k logičnemu izvajanju in poenostavijo sistem. Nekateri dijaki ne podčrtujejo radi, drugi spet podčrtujejo preveč in še z raznobarvnimi svinčniki, tako da nazadnje v preobilici črt in barv izgine jedro. Dopovejmo dijakom, da nekaj podčrtovanja in skiciranja koristi, preveč pa škoduje. Zahtevajmo, da podčrtujejo z ravnilom. Spominjam se dijakinje, ki je celo za obkroževanje imela stalno pripravljen dinarski novc. Ker res nismo vsi tako srečni, da bi vlekli lepe proste kroge kakor Giotto, delajmo rajši kvadrate!

Seveda so vse to malenkosti, ampak vsak napor, ki vzgaja k redu, logiki in estetiki, se bo nekoč poplačal. To pa vsi vemo, da ima z lepim zvezkom dijak veselje in se rad iz njega uči, z grdim se pa mogoče nekaj časa v pubertetni objestnosti ponaša, potem mu je pa tudi samemu zopr in se mu iz njega ne dá učiti.

Kot slušateljica na univerzi za tujce po raznih krajih sem videla, kako daleč gre v tem pogledu vzgoja pri nekaterih narodih in res iz preprostih skript lahko spoznaš ves smisel za praktičnost, pa tudi inteligenco in estetsko vzgojo nekega človeka in celotnega naroda.

Marsikateri dijak je slikarsko nadarjen in tudi še v višjih razredih z veseljem naloge ilustrira. Vzpodbujajmo jih k temu, pokažimo njihove izdelke sošolcem in začeli jih bodo posnemati še drugi. Marsikomu se besedna umetnost približa ravno preko slikarstva. Še danes se spominjam lepo ilustriranih nalog nekaterih svojih dijakov — poznejših umetnikov, slikarjev in arhitektov.

Pametno je tudi, da domače vaje označimo z zaporednimi številkami. Zakaj? Tako imamo najlažjo kontrolo nad tem, če kateremu izmed dijakov kaka vaja manjka. Pa tudi za nas same je zanimivo vedeti, koliko domačih vaj dosežemo v enem letu. Kako *jubilno* vajo, recimo petdeseto ali stoto, lahko še posebno slavnostno obhajamo s kakšnimi nagradami ali tako, da ji določimo posebno vidno obliko. Za nagrado sme seveda priti v poštev le dijak, ki vse leto ni prejel nobenega minusa zaradi nenapisane ali površno izdelane domače vaje. Mogoče bi kdo mislil, da so take stvari otročje in odveč, pa niso. Če jih sami še niste preizkusili, dajte jih; boste videli, koliko veselja vzbude pri dijakih, kako se jim ob takih malenkostih poglubi ljubezen do predmeta in do domačih vaj, in ravno take malenkosti dostikrat šolo za čudo približajo življenju.

Zelo dobro je, če zvezke domačih vaj vsaj enkrat na semester pobereмо in jih doma pregledamo. Če niti za to ne najdemo časa, pa naj jih dijaki ob kakem izpraševanju prinese na kateder, da jih vsaj tedaj bežno prelistamo. Dostikrat je tak pregled dijakom v vzpodbudo in potrudijo se predvsem za lepšo obliko. Mi seveda tega spet ne smemo prezreti: pohvalimo, kar je pohvale vredno, in grajajmo, kar zasluži grajo! —

Naj zaključim!

* Ali torej še dajemo domače vaje?

Mislim, da za odgovor zdaj ni nihče v zadregi.

Kakor se edinole z govorjenjem naučimo govoriti, edinole z branjem brati, tako se seveda tudi edinole s pisanjem naučimo pisati.

dr. Silva Trdina

»KONDOR 63«

(Nekaj pojasnil k »Razgledom v književnosti« 1918—1941)

Knjiga »Razgledi v književnosti 1918—1941« je prvi poskus, uvesti mladega bralca malo načrtneje v tisto vrsto slovenske književne aktivnosti, ki je v bližnji preteklosti bistrila poglede na književno umetnost in na njeno individualno in družbeno vlogo. Razumna in dragocena je bila odločitev urednika zbirke Kondor, ko je izbral za

poglavje iz slovenskega literarnega eseja in kritike novejše razdobje, se pravi čas med prvo in drugo svetovno vojno. Gotovo ga je pri tej odločitvi vodila misel, da sta literarna esejistika in kritika poleg enega dela umetniške književnosti ravno v tem času ustvarjali pomembno revolucionarno atmosfero v slovenski kulturi, zlasti v tridesetih letih, in pomagali formirati in duhovno utrjevati tiste duhovne sile, ki so pozneje lahko sprejele nase osvobodilni boj in ga tudi vodile.

Potreba po taki knjigi je bila očitno živa in je mogoče vedno bolj živa in aktualna. Ob prvem kvantitativno skromnem izboru pa sem dolžan pripisati nekaj opomb o metodi dela za to knjigo.

Ko sem odbiral gradivo, sem se ravnal po načelu, da je treba v majhnem okvirju Kondorja dati besedo predvsem tistim književnikom, ki so ustvarili svoj tip in metodo javnega razpravljanja o drugih književnikih in njihovih delih. Umetnostno kritične akcije, ki so jo opravljale literarne revije in druga glasila v tem času, pa ni bilo mogoče predstaviti z vsemi imeni, ki so odmevala v času. Zaradi »prostora« so pomanjkljivo prikazana tudi nekatera imena, ki so sprejeta v knjižico.

Drugi problem, ki me je nekaj časa spremljal, je bilo razmerje do živih avtorjev, se pravi nekaka tiha obveznost, da dobim od njih soglasje glede njihovih tekstov, ki sem jih izbral za antologijo. Toda en sam korak v to smer mi je pokazal, da je bil »brezobziren« izbor edina pot in da bi vse drugo lahko postalo prej ovira kot korist. Zato sem se odločil, da napravim žive avtorje enakopravne s tistimi, s katerimi razpolaga samo še zgodovina. S tem pa nisem mogel prizadeti nikogar. Tudi si ne lastim pravice do neodgovornega ugiibanja, če sem prepričan, da presoja na primer Bogo Teply literaturo danes drugače, kakor jo je presojal pred petintridesetimi leti, ko je napisal članek Slovenska socialna književnost, tedaj v času, ko je dobil preko založbe Malik prve sovjetske romane v roke (Gladkova, Panferova, Sejfulino in druge). V tedanji posebni družbeno in kulturnopolitični konstelaciji je podprl proletkult, ki ga danes prav gotovo ne priznava več. Toda njegov članek je odigral takrat določeno vlogo med slovenskimi proletarskimi književniki, kot so bili Anton Tanc, Ivan Vuk, France Kozar, Tone Čufar in drugi. Obenem pa je bil tudi prva bolj sistematična informacija o slovenski socialni književnosti. Tudi Boris Ziherl bi danes najbrž nekoliko drugače presojal Voduškovo pesniško zbirko Odčarani svet, saj je v njej kljub ostri skepsi in nihilizmu mnogo takega, kar je človeško dragoceno. Voduškova podoba meščanskega sveta je vendarle tudi mučna obtožba, je etična revolta izobčenega intelektualca in kot taka ne razodeva etične brezbriznosti. Tudi katerih drugih avtorjev, ki so zastopani v knjigi, bi danes kakšno misel dopolnil, razširil ali pa jo zavrgel, ker se mu zdi premalo utemeljena. Ali ta »danes« ne more in tudi ne sme zatajevati stališč s pred dvajset in več leti.

Mnogo bolj kot opisana problema me je spremljala misel, kako bo sprejela knjigo mladina, zlasti ona v obvezni šoli, ki tudi naroča Kondorja. Ali je ne bo odlagala brez moti in brez zanimanja? Vprašanje je seveda zelo neprijetno, ker se zadirja naravnost v sam smisel take antologije v Kondorju. Glede tega in sorodnih pomislekov pa smemo vendarle trditi, da popolno nezaupanje v to, da mladini pri štirinajstih in petnajstih letih razvitejša misel o umetnosti še ne bi bila dosegljiva, ni preveč na mestu. V berilu za sedmi razred zadeneta posredovalec literature in njegov učenec vsaj že na Stritarjevo besedo o Juntezu, tedaj na poseben tip bralca — esteta in kritika, kar pa je potencialno tudi že vsak mladi, pogosto zelo kritični bralec. V osmem razredu berejo tudi že Stritarjevo »Kritično pismo« in odlomek iz kritičnega portreta »Simon Jenko«. Potemtakem bodo mogli Razgledi v književnosti ob primerni učiteljevi podpori tudi na tej stopnji pokazati mlademu bralcu način, kako je mogoče urediti svoje ugodje ali pa nezadovoljstvo ob knjigi v logičen, spoznavni red.

Nič manj težavno je bilo tudi vprašanje, po kakšnem kriteriju napisati opombe. Če bi upošteval splošno načelo Kondorja, ki razlaga vse tujke in manj znane domače besede, bi moral priložiti knjigi slovarček tujk, ki bi ne bil tako tenak. Še manj prijetno se je oglašala misel: kaj lahko povedo trije, štirje stavki o geslih kot so realizem, impresionizem, ekspresionizem, surrealizem, tedaj o geslih, ki pomenijo ali umetnostne stile ali pa filozofske sisteme in kategorije. Lahko bi kdo odgovoril: mnogo, če stvarem ustrezajo. Mogoče je to res. Ali nič manj ne more biti res, da kratka formula ne more nadomestiti širšega opisa nekega umetnostnega stila ali pa filozofske smeri. Včasih tudi ni lahko ugotoviti celotnega razpona predstave, ki tiči za nekim pojmom v eseju in kritiki. Ko uporablja besedo »zenitizem«, misli Kosovel pač na zagrebško revijo Zenit (ne beograjsko, glej str. 253). Odprto pa ostane vprašanje, ali si je pod tem izrazom

predstavljal morebiti še kaj drugega, kakor samo »težnjo po ustvarjanju najvišjih oblik«, kakor je zenitizem med drugim opredelil Ljubomir Micić (Čovek i Umetnost. Zenit 1921, str. 1). Z eno besedo: kritična redakcija literarnih esejev in literarnih kritik je v okviru mladinske izdaje kaj težko do kraja izpolnjiva naloga.

»Kondor 63« naj bi bil naposled tudi pobuda za običajno antologijo literarnega eseja in kritike iz obeh desetletij pred osvobodilno vojno. Taka antologija bi lahko odprla tudi vse tiste dragocene misli o umetnosti, ki jih individualni izbori ne bodo mogli obseči in bodo zato obležale zakopane po revijah, zbornikih in dnevnikih tega časa.

Franc Zadravec

NAHTIGALOVI SLOVANSKI JEZIKI¹ V RUSKEM PREVODU

Nemškemu prevodu *Slovanskih jezikov*, ki smo ga dobili pred dvema letoma, se je lani pridružil še ruski; s tem je postala knjiga dostopna vsem slavistom in hkrati so *Slovanski jeziki* preskočili oviro, ki smo je tako vajeni za naše knjige: Slovenica non leguntur. Razen tega je nadvse pomembno prav za vrednost tega Nahtigalovega dela, da je s svojim konceptom in s svojo metodo obravnavanja snovi četrto stoletja po prvi izdaji leta 1938 (druga izdaja, 1952, je le ne bistveno dopolnjena) še zmeraj tako živo in aktualno, da ga prevajajo v svetovne jezike in da ga v celoti še ni preseglo nobeno drugo podobno delo.

Uvod, ki ga je napisal znani moskovski slavist, dialektolog in komparativist S. B. Bernštejn, je poln topline in priznanja Nahtigalu, pa tudi slovenski lingvistični vedi. Avtor ugotavlja, da izhaja Nahtigal iz mladogramatične šole, a dodaja, da se je v dolgoletnem delu razvil v samosvoji smeri, da pa bo »pazljivi bralec v knjigi vendarle zasledil vrsto dosledno izpeljanih važnih načel novejšega jezikoslovja, ki jih ne bi našli niti pri Nahtigalovih učiteljih, niti ne v delih mnogih izmed njegovih mlajših sodobnikov.« Dalje pravi: »Nahtigal je dobro ločeval vse bistveno in odločujoče od manj pomembnega.«

Za prevajalko je bil Nahtigalov tekst prav gotovo težavna naloga. Kolikor je mogoče soditi po manj nadrobnejem branju prevoda, je treba reči, da se je odlično prebila skozi ta zgoščeni tekst, ko je vsekakor morala izluščiti in prenesti v ruščino pomen, ki ga je avtor imel v mislih, pa ga morda ni mogel vselej tudi enako jasno izraziti; celota v ruščini namreč ne naredi več vtisa zapletenih stavčnih konstrukcij, ampak bolj sproščeno pripoveduje o razvojnih procesih v slovanskih jezikih. To je nedvomno vse hvale vredna lastnost tega prevoda. Po drugi strani pa je prevajalka, koder je le preveč poenostavljala in se ni mogla opreti na primere, kajpada težko zadela pravo mero; tako bemo npr. na str. 37, da je »belgradskij literarnyj jazyk, naprimer, svjazan s ekavskim proiznošeniem« (za: *srbohrvatski knjižni jezik ima v Beogradu tudi ekavsko podlago*). Podobno se je npr. tudi v zadnjem odstavku str. 336 zaradi že omenjenega prizadevanja preveč odmaknila od izvirnika.

V prevodu ni odlomkov iz tekstov, niti ne literature, kar je urednik zagovarjal s trditvijo, da je bila literatura deloma že zastarela, deloma pa ne dovolj pretehtano izbrana. Že res — vendar bi bilo knjigi samo v prid, če bi bila dopolnjena z vsaj najosnovnejšo in najaktualnejšo literaturo o slovanskih jezikih, ki bi jo bila morala urednik in prevajalka pač sama sestaviti.

Franc Jakopin

¹ (R. Nahtigal, *Slavjanskije jazyki*. Pervod so slovenskogo N. M. Elkinaja. Pod redakciej i s predislavijem prof. S. B. Bernštejna. Izdatel'stvo inostrannoj literatury, Moskva 1963.)

POPRAVEK

Na str. 49 prejšnje številke v tretji vrstici zgoraj naj se doda:

Podoben učinek dosežejo tudi besede, ki omejujejo (edini, edino, le, samo ipd.), npr.: »Mislim, da sem bil Marici edini dobrodošel gost na kongresu razen škofa.« (F. Godina, *Bele tulpike*, 1963, 71. Pom. založba.)